

Wspólna Polityka Rolna a polska wieś

1 maja 2004 r. Polska przystąpiła do Unii Europejskiej. Rolnicy i mieszkańcy obszarów wiejskich wzięli z tym faktem nie tylko duże nadzieje, ale również duże obawy. Związane one były przede wszystkim z zasadami funkcjonowania sektora rolno-spożywczego na jednolitym rynku europejskim i lękiem, że polskie rolnictwo nie poradzi sobie na europejskim rynku, a nasz kraj zaleje tania żywność z krajów tzw. starej Unii. Dziś widać, że obawy te okazały się zupełnie bezpodstawne.

Przystąpienie Polski do UE przyniosło istotną modyfikację ekonomicznych warunków produkcji rolnej. Przede wszystkim zniesiono bariery w handlu zagranicznym produktami rolno-spożywczymi z krajami UE oraz uruchomiono nowe formy wsparcia w postaci płatności bezpośrednich i funduszy strukturalnych. Te znaczne środki finansowe, napływające do rolnictwa i na obszary wiejskie, stworzyły gospodarstwu nastawionemu na rozwój możliwość powiększenia gospodarstw i zmodernizowania ich wyposażenia. Są to środki z tzw. I filaru WPR, czyli tzw. dopłaty bezpośrednie, które mają m.in. rekompensować rolnikom wzrost kosztów środków produkcji oraz z II filaru WPR, czyli środki przeznaczone na modernizację rolnictwa i rozwój obszarów wiejskich. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wypłacała swoim beneficjentom od 2004 r. do końca maja 2012 r. ponad 139 miliardów złotych (z czego 76,8 miliarda zł to dopłaty bezpośrednie).

Polskie rolnictwo stało się nowocześniejsze, a wieś bogatsza

Dzięki zyskom z eksportu, jak i środków z dopłat bezpośrednich poprawiła się sytuacja ekonomiczna wielu gospodarstw rolnych. Oblicza się, że od 2004 r., czyli od wejścia Polski do Unii Europejskiej do 2010 r. dochód w rolnictwie zwiększył się dwukrotnie

w porównaniu z okresem przed unijną akcesją. Unijne pieniądze, sownie płynące na polską wieś pozwoliły m.in. na zakup około 40 tys. ciągników, blisko 460 tys. nowoczesnych i wydajnych maszyn i urządzeń rolniczych, wybudowanie lub modernizację 5 tys. budynków służących do produkcji rolniczej m.in. chlewni, obór, kurników. Nie można też zapominać o inwestycjach w blisko 3 tysiącach zakładów przetwórczych. Efektem takiej pomocy jest także powstanie na obszarach wiejskich około 34 tysięcy nowych miejsc pracy. Środki z II filaru WPR i funduszy strukturalnych przyczyniły się też do innych widocznych zmian na polskiej wsi. Dziś ponad połowa mieszkańców wsi ma dostęp do Internetu, polskie wsie posiadają własne wodociągi, gazociągi, oczyszczalnie ścieków, szkoły, lepsze drogi. Dodatkowo połączenia z miastami są na coraz wyższym poziomie. Dlatego też polska wieś staje się atrakcyjnym miejscem do życia i coraz chętniej osiedlają się na niej ludzie z miasta. Potwierdzają to ostatnie dane. Obecnie około 60 proc. mieszkańców polskiej wsi nie ma już żadnego związku z rolnictwem. Nie byłoby także tak wielu chętnych do pozostania na wsi, gdyby na tych terenach nie nastąpił gwałtowny rozwój cywilizacyjny. Wielu ludzi mieszkających w miastach, wybiera wieś na swoje miejsce do życia, zamiast ciasnego i dusznego miasta, bo także widzi, że oprócz świeżego powietrza będzie mogło korzystać z dobrze przygoto-

wanej infrastruktury i nie pogorszy sobie dostępu do „dobrej cywilizacji”. A do tego będzie mogło cieszyć się z uroków lasów, łąk pełnych dzikiego ptactwa, oczek wodnych zagubionych pośród pól uprawnych itd. Tych licznych walorów przyrodniczych obszarów wiejskich nie dałoby się zachować, gdyby nie pomoc finansowa dla rolników wdrażających w swoich gospodarstwach „Program rolnośrodowiskowy” i wsparcie udzielane na zalesianie gruntów, wypłacane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Te pieniądze pozwalają m.in. na prowadzenie działalności rolniczej, przy zachowaniu podwyższonych standardów ochrony środowiska naturalnego, na powierzchni około 2,3 mln hektarów, a dzięki wsparciu finansowemu ARiMR w ostatnich latach powierzchnia lasów w naszym kraju zwiększyła się o 63,5 tysiąca hektarów.

Dzięki tym wszystkim czynnikom na terenach wiejskich zachodzą również korzystne zmiany społeczne. Polska wieś jest o dziwo dzisiaj stosunkowo młoda w porównaniu do innych unijnych krajów. Potwierdza to wynik badania Eurostatu, według którego w Polsce najwięcej jest młodych rolników spośród wszystkich państw UE. Taki stan sprawia, że niektóre państwa np. Rumunia, gdzie średnia wieku rolników przekracza 60 lat, starają się brać przykład z Polski, by odmłodzić swoją wieś. To, że w Polsce mamy tylu młodych rolników wynika z kilku przesłanek. Jedną z nich jest unijne wsparcie finansowe przeznaczone dla młodych ludzi, którzy zdecydowali się zostać rolnikami i mogą skorzystać z premii wypłacanych w ramach działania „Ułatwienie startu młodym rolnikom”. Pomoc taka oferowana była już w latach 2004-2006, a także dostępna była w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. To wsparcie polega na przekazaniu bezzwrotnej premii finansowej, którą młody rolnik przeznaczał na inwestycje w swoim gospodarstwie. Dodatkowy pozytywny efekt przyniosło połączenie pomocy dla młodych rolników ze wsparciem dla rolników w wieku przedemerytalnym, którzy w zamian za tzw. rentę strukturalną przekazali

swoje gospodarstwo młodszemu następcy. W sumie dzięki wsparciu przyznanemu przez ARiMR powstało blisko 37 tys. nowych gospodarstw prowadzonych przez młodych, dobrze wykształconych i przygotowanych do zawodu rolników.

Nadal jest wiele do zrobienia

Niewątpliwie WPR zmieniła polską wieś. Ale ciągle jest jeszcze duże pole do działania. Nadal, szczególnie z dala od głównych linii komunikacyjnych, na wsi żyje się gorzej niż w dużych miastach. Mieszkańcy obszarów peryferyjnych są w daleko gorszej sytuacji (można powiedzieć nawet, że są dyskryminowani) w stosunku do metropolii w kwestii dostępu do podstawowych usług publicznych: edukacyjnych, opiekuńczych i zdrowotnych. Dlatego dzisiaj priorytetem nadal pozostaje zmniejszenie różnic w jakości życia na obszarach wiejskich i w miastach. Ciągle też struktura obszarowa gospodarstw rolnych wykazuje duże różnicowanie. Obok siebie mamy duże gospodarstwa towarowe i małe gospodarstwa rodzinne. Według danych ze spisu rolnego w 2010 r. 56 proc. gospodarstw rolnych stanowiły gospodarstwa 1-5 ha, 22 proc. gospodarstwa 5-10 ha, 10-20 ha już 14 proc., powyżej 20 ha – 8 proc. W porównaniu do spisu z 2002 r. zwiększył się odsetek gospodarstw największych, zmniejszyła się ilość gospodarstw najmniejszych. Tendencje te utrzymują się w następnych latach, tylko część małych gospodarstw rolnych ulegnie powiększeniu i staną się gospodarstwami towarowymi, natomiast wiele z nich zniknie. Dlatego musimy w sposób szczególny zadbać o tworzenie na wsiach nowych miejsc pracy poza rolnictwem. II filar WPR rozwiąże tylko część tych

zagadnień. Tutaj nieodzowne wydaje się uzupełnienie WPR polityką spójności i programami regionalnymi, bo inaczej obszary wiejskie będą zaniedbane pod względem infrastruktury i przedsiębiorczości. Tylko ich przemyślane połączenie będzie służyło wspieraniu gospodarczego i społecznego rozwoju, na którym zyskają wszyscy mieszkańcy Polski.

Debatę nad kształtem WPR i budżetu unijnego na lata

2014-2020 trwa. Środki przedakcesyjne i unijne wsparcie w ramach wcześniejszej perspektywy budżetowej pokazały, jak wiele dzięki tym środkom można zmienić. Ale jest to dopiero połowa drogi. Wyzwań przed, którymi stoi polska wieś jest jeszcze sporo, ale stoimy przed historyczną szansą, bym im sprostać. Wiele zależy od kształtu unijnego budżetu na lata 2014-2020.

Seweryn Piątek

Kongresy Europejskiej Federacji Łąkarskiej są organizowane cyklicznie co 2 lata i stanowią platformę łączącą specjalistów realizujących badania w zakresie gospodarczego i przyrodniczego wykorzystania zasobów trwałych użytków zielonych w Europie. XXIV Kongres Europejskiej Federacji Łąkarskiej rozpoczął się w Lublinie 28 maja 2012 r. i trwał blisko 2 tygodnie. Celem spotkań było m.in.: zapoznanie uczestników (w tym młodych naukowców) z bioróżnorodnością ekosystemów trawiastych, z problematyką paszowego i energetycznego wykorzystania runi użytków zielonych czy rozległymi torfowiskami Polesia (m.in.: bogactwem ich awifauny) oraz potencjałem turystycznym Lubelszczyzny. Wydarzenie zostało zorganizowane przy udziale Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Zapraszamy do zgłaszania się w bazie partnerów KSOW. Więcej informacji na stronie internetowej www.ksow.pl

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Projekt opracowany przez Wydawnictwo Ludowe Sp. z o.o.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.